

דברים שנכתבו לערב סיום שנת הלימודים ברשת הלאקאניאנית, 2017-2018

הדהוד ראשון: " אם יש משהו שהפסיכואנליזה גילתה את האמת שלו, הרי זו אהבת הידע" (23.4.74 הלא פתאים תועים). "היות שלפחות, אם לדבריי יש הדגש כלשהו, הדגש שמרגש אתכם, העברה מגלה את האמת של האהבה בדיוק בכך שהיא פונה אל מה שניסחתי כסובייקט שמונח לו ידע."

נראה לי שלא אחטא לאמת אם אטען שאת דבריו אלו של לאקאן ניתן להחיל גם על העברת העבודה. בעבודותיהם של אמיר ושל נעמי מצאתי הד לאותה אהבה לידע במלא מובן המילה, מילים שיש לשמוע גם פתגמית וגם ליטרלית.

הדהוד שני: מילר בשיעור מתאריך 13.6.2001, "המקום והקשר", תורגם בפולמוס 18 תחת הכותרת 'ההוראה האחרונה של לאקאן', תת פרק 'ללא שם האב', תת פרק 'לאלה היודעים': "כשאני אומר אתם, אני חושב על אלה שלאקאן פנה אליהם לפני כולם... מי שיודעים התנסות אנליטית מהי... השיעור של לאקאן הוא קודם כל שיעור שמורים, כשמדובר בפסיכואנליזה, לאלה שאמורים לדעת... הוראתו נועדה לצאצאי ארץ הפסיכואנליזה, לאלה היודעים. כך אני תופס אתכם, מכנה אתכם... זה אומר שהם אמורים לדעת ובו בזמן לא לדעת..."

הדהוד שלישי, בעניין 'ללא שם האב': מן הסוף, כמו שיזם זיו במפגש הקריאה האחרון, עבודתו של אמיר ועבודתה של נעמי מסיימות כל אחת בגירסאות שונות של 'להסתדר בלי, להשתמש' (בשם האב). נעמי עושה שימוש בשם, כפשוטו, מוסיפה אותו לתעודת הזהות שלה, ואמיר מצטט את אחד משמות האב שלו, על פי עדותו: "יש סולמות שצריך לטפס עליהם כדי לזרוק אותם לאחור השימוש", בבחינת "לאבא שלי יש סולם שאינו מגיע עד השמים".

הדהוד רביעי: 'אין לי זמן לשוטט', כותב אמיר. אהבתי את המסמן שוטטות. ניתן כמובן לקיים כאן דיון מעמיק על מה בין שוטטות לבין תעיייה אך אין זה מעניינינו. די אם אומר שאני רואה בה הצבעה על המטונימיה של האיווי, כבכותרת ספר של מוריאל ספארק, *Loitering with intent*. נעמי, מצדה, שוטטה על פי עדותה מישראל להודו ומהודו אל הפסיכואנליזה "הקשר בין הודו לפסיכואנליזה היה קשר מקרי, מטונימי, אפשר לומר". שני אזכורים בהקשר הנ"ל: א. בראשית הוראתו ניסח לאקאן את האיווי כ 'איווי למשהו אחר'. ב. מילר לימד אותנו לפני שנים ספורות כי לאקאן בחיפוש אחר נתיבי האיווי בחר במטונימיה על פני המטפורה של שם האב.

הדהוד חמישי: "בחיים האלה - אין זמן". הזמן, לימדנו לאקאן, דווקא קיים, כממשי. שתי העבודות מצביעות בפנינו על אופני הסובייקטיביזציה שלו בהיכרות עם חבלי הסמלי והדמינוני ועל אפשרות הפיכתם לחבלי לידה, מה שמכונה בהוראתו הראשונה של לאקאן 'הפיכה', סובורסיה של הסובייקט.

בזאת אחדל משעשועי ה-reunion, כלשונה של נעמי, ואהגה את הדהודי לכל אחת מן העבודות, ככתבה וכלשונה.

'המסע אל האי מובן'. ואני קוראת 'המסע אל האי מובן' כפרפרזה לשם סיפורו של ז'וזה סרמגו 'המסע אל האי הנעלם' עליו כתבתי פעם ב'עת לאקאן' שהוא משל לאיווי. עבודתה של נעמי חותרת אל האי כאין, מה שלאקאן כינה אי שם בהוראתו האחרונה absens כהומופונייה של המילה, absent, נעדר, נעלם, והרי לכם המסע אל האי הנעלם.

על פי קריאתי עורכת עבודתה מעין מהלך מואביאני של המסמן 'מובן', מהלך המתאפשר בשל כפל המשמעות של המילה בעברית. וכבר לימדנו לאקאן שכל שפה וכ/קפליי המשמעות שלה. זו הייתה הפעם הראשונה, עם קריאת העבודה, שהבחנתי בכפל משמעות זה. נבחין בו בקלות באמצעות השלילה: א. לא מובן. ב. ללא מובן. ה-'ל' הנוספת כבללשון ל-לשון. אך בניגוד ללשון הנפרעת על ידי הקוד והמסר של האחר הגדול, הלא מובן שב ומוביל אל הללא מובן, אל הראשית, שם הוא, האחר נגוז ומונכח נקודת המגוז: "ההורים בחלומות הכי שחורים או אולי ורודים", מי ידע? זה כבר לא משנה.

בראשית היה הנעלם, הללא מובן שבהכרח גם אינו מובן: "הכניסה שלי לפסיכואנליזה היתה במידה רבה חסרת מובן". "הטרנספרנס נתקל באי מובן" בקריאתי, עדיין בכפל לשון, הקיטוע פועל כהפתעה, שעוד נשוב אליה, ועוצר את המובנים. לכן לא מובן וללא מובן. והנה אנו מגיעים אל הנחמה: "הלא מובן מצטרף לחיים כבן לוויה לגמרי לא רע". ארשה לעצמי להוסיף: בן לוויה מנחם, מעורר תקווה. כי ב-"לא מובן" מתקיימת ההנחה שיש מובן, הוא קיים, ואולי עוד יגיע. כאן המקום להזכיר את דבריו המפוכחים של מילר על התקווה שחוסמת, מתנגדת, לאיווי.

אי לכך הלא מובן הוא צומת עם שתי התפצלויות. באופק שלו נמצאים הן המובן מאליו שהכותבת ששה להתרחק ממנו, והן הנעלם, האבסנס.

מכאן אני קוראת את המשפט "הברית בין הטרנספרנס ללא מובן" כאומר "הברית בין הטרנספרנס לנעלם". מילר, בשיעור של ה-11.6.2003, מתוך הסמינר 'מאמץ של שירה', שיעור שתורגם בפולמוס 19, כותב בתת פרק 'ההופך לקריא': "(תפקידו של) המסמן אדון הוא להפוך לקריא. לאקאן, בתבונתו החסיר אותו מהוראתו. הוא כתב תחת S1 בסוגריים. באמצעות הצבת המסמן אדון בסוגריים מגדיר לאקאן גם את השיח האנליטי. הטרנספרנס, שכדברי לאקאן בסמינר XIII, "יש בביטוי משהו מן הבורא" מאפשר לשאת את העדרו של S1, את הנעלם.

ההדהוד לעבודתו של אמיר מתנסח לי כך: מהת"ו, האות האלפביתית דרך התו, התו היחיד, האונרי אל... האות אולי? הלאקאניאנית?

על פי קריאתי, האהבה לידע, לא כמונח, היא שאפשרה לכותב לעשות שימוש בהפתעה שנחתה עליו ממקום לא צפוי. הסמינר שלנו השנה נע סביב השאלה העיקשת של לאקאן: היכן, איך, מתמקם האנליטיקאי? תשובה אחת של מילר, בהקדמה להיוועדות אנז'ה, בהתבסס על הוראה מאוחרת יותר של לאקאן, היא: "צריך להתקיים איווי מסוים להפתעה, להיות מופתע. וצריך איווי זה להיות מופתע על מנת שתהיה היכולת להפתיע גם".

בחקירתו של הכותב קרמו עבורי, בין היתר, משפטים בסמינר שלמדנו, עור וגידים. במפגש הקריאה האחרון קראנו: "הפונקציה של אידאל האני משמרת את האני האידאלי". נשמע הגיוני אבל מה זה בדיוק אומר? "...להעביר רעיונות וחומרים במצב של עבודה, עדיין לא מגובשים, נאים, לא בשלים", סביר להניח, ויתור מה על התאמה לאידאל האני שהיה תומך באני האידאלי באמצעות הפעלת המבט המתפעל.

כך גם מדגים הכותב מהי אותה יצירת מרחק בין ה-I של האידאל לבין ה-a, אובייקט האיווי.

והאתגר של לאקאן לאנליטיקאים, המצוטט בדברים, שאחזור עליו "כל עוד לא מיקמתם בנקודה זו (האובייקט האנאלי) את הקשר הבסיסי, הפונדמנטלי, של הסובייקט כאיווי עם האובייקט הדחוי ביותר, אני מבטיח לכם שלא עשיתם צעד גדול באנליזה של תנאי האיווי", זוכה כאן, בהעברת העבודה תרתי משמע, להרמת כפפה שבעיני, אעז לומר, ראויה להערכה.

בו בזמן, בקריאה בורומאית, מהדק הכותב סביבו, סביב אובייקט a, את הממשי של הזמן, הדמיוני, בין השאר כזולת עם לולאת המסמנים המאפשרים להשמיע קול. "ההתערבות הפשוטה ביותר של הקול" אומר לנו לאקאן בסמינר X "מהדהדת בריק שהוא הריק של האחר הגדול ככזה, האקס ניהילו למעשה" והנה היה עכשיו גם רגע בו יש לו הד.